

Eksport zbóż z Polski na niskich obrotach; rynek jaj stabilizuje się

Surowce rolne:

- **Zboża:** Prognozy spadku produkcji na świecie pozwalają oczekiwać wzrostów cen zbóż w sez. 2018/19. Wzrosnąć może eksport zbóż z UE, w tym również z Polski po znaczących spadkach w sez. 2017/18. Rosja, mimo spadku produkcji, może utrzymać pozycję największego eksportertera pszenicy na świecie.
- **Mleko:** Ceny mleka w proszku osiągają rekordowe minima. Wpływ na spadki mają: rosnąca produkcja oraz upłynniane po niskich cenach zapasy interwencyjne. Mimo wyższych r/r cen tłuszczów mlecznych niskie ceny białka mlecznego wywołują presję na spadki cen skupu mleka.
- **Mięso:** Dynamika cen drobiu może wyhamować w marcu 2018 r. do poziomu poniżej 0 z uwagi na niskie ceny indyków oraz słabe sezonowe wzrosty cen kurcząt. Wysoki popyt eksportowy może być jednak czynnikiem wspierającym ceny. Ceny jaj utrzymują się na wyższym r/r poziomie, choć rynek po znaczących wzrostach w 2h17 powoli się stabilizuje.
- **Owoce i warzywa:** Malejące zapasy jabłek sprzyjają wzrostom cen owoców deserowych. Zwiększony import koncentratu soku jabłkowego do UE wpływa negatywnie na poziom jego cen i negatywnie oddziałuje na kondycję sektora. Istnieje możliwość, że zbiory jabłek w 2018 r. w Polsce będą rekordowe, co oznaczałoby znaczący spadek cen owoców świeżych, ale też soku jabłkowego w 2h18.

Otoczenie rolnictwa:

- Wrastają ceny gruntów rolnych w Polsce. Wg GUS w 4q17 cena ziemi ornej wzrosła o 5,1% r/r i o 2,9% q/q. Możliwe zmniejszenie dynamiki cen w 2018 pod wpływem spadku dochodów rolniczych.

Ceny netto wybranych produktów rolnych w lutym 2018 r.

	Cena		Zmiana %	
	II.18	m/m	r/r	
pszenica (zł/t)	662,10	-1,2	0,1	
kukurydza (zł/t)	604,60	1,4	-2,3	
rzepak (zł/t)	1 554,00	-1,5	-17,9	
drób (zł/kg)	3,62	1,6	2,9	
trzo da chlewna (zł/kg)	4,43	4,0	-8,3	
mleko (zł/hl)	135,24	-4,8	2,0	
jabłka (zł/kg)	1,84	6,4	82,2	

źródło: GUS, MRiRW, PKO Bank Polski

Departament Analiz Ekonomicznych

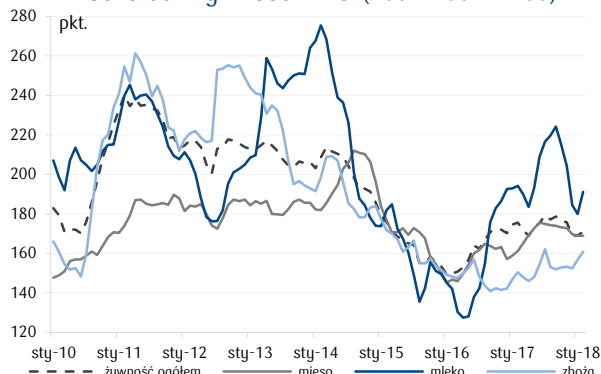
Zespół Analiz Sektorowych

analizy.sektorowe@pkobp.pl

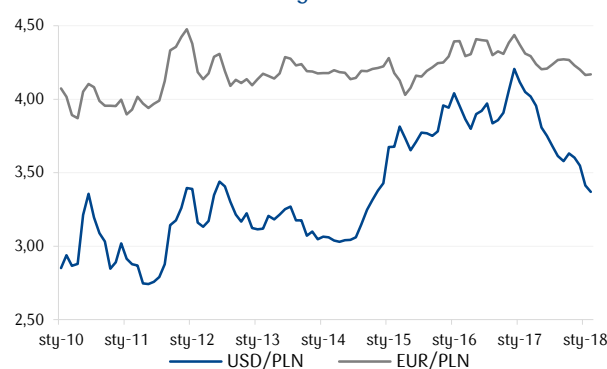
Mariusz Dziwulski

tel. 22 521 81 88

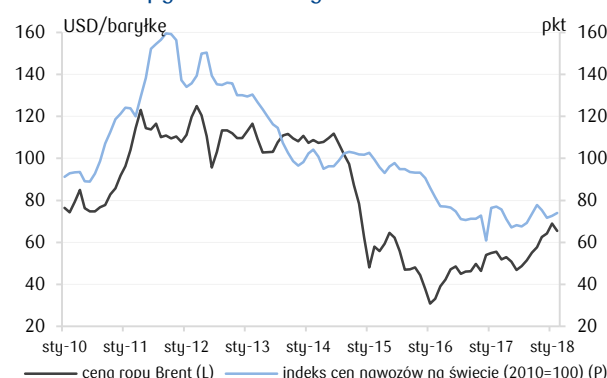
Indeks cen żywności FAO (2002-2004 = 100)

Kursy walut

Cena ropy vs światowy indeks cen nawozów

Źródło: FAO, NBP, Bank Światowy, PKO Bank Polski

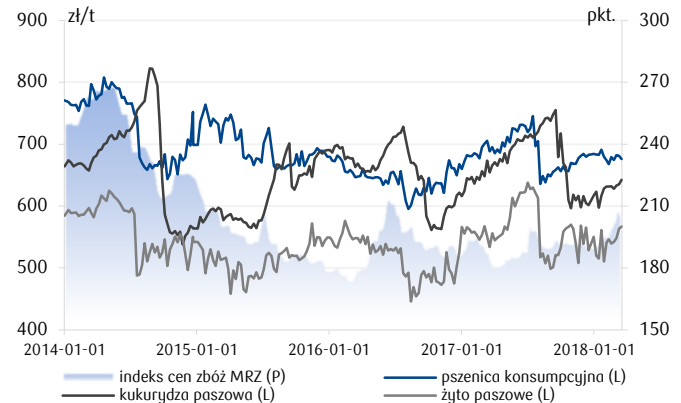
Prognozy spadku światowych zbiorów zbóż

- Zgodnie ze wstępnymi oczekiwaniami IEG (International Grains Council) światowa produkcja zbóż w sez. 2018/19 zmniejszy się o 0,2% r/r, do 2087 mln t. Gdyby te prognozy sprawdziły się, byłby to drugi z rzędu spadek światowych zbiorów, choć wolniejszy niż w sez. 2017/18 (-2,2% r/r).
- Za spadek odpowiadać ma przede wszystkim mniejsza produkcja pszenicy (-2,2% r/r) powodowana słabszymi zbiorami przede wszystkim w Rosji (-12,3% r/r). Spadki łagodzone będą przez możliwy wzrost produkcji w Australii (-17,4% r/r), będący jednak nieproporcjonalnie niskim odbiciem zbiorów po znaczącym (-38% r/r) ich spadku w sez. 2017/18. Wskaźnik światowych zapasów pszenicy do zużycia obniżyć ma się do 34,0% sez. 2018/19 (vs 34,6% w sez. 2017/18), co będzie czynnikiem sprzyjającym utrzymaniu dodatniej dynamiki cen tego zboża.
- Zwiększyć się mogą natomiast zbiory kukurydzy (o 0,7% do 1052,2 mln t). Wzrost ten będzie prawdopodobnie wolniejszy od dynamiki światowej konsumpcji (+1,9% r/r), co doprowadzi do zmniejszenia zapasów tego zboża, nawet wśród jej największych eksporterów (USA, Argentyny i Brazylii). W rezultacie istnieją podstawy, by w sez. 2018/19 oczekiwać wzrostów cen kukurydzy na rynkach światowych, w tym także w Polsce.

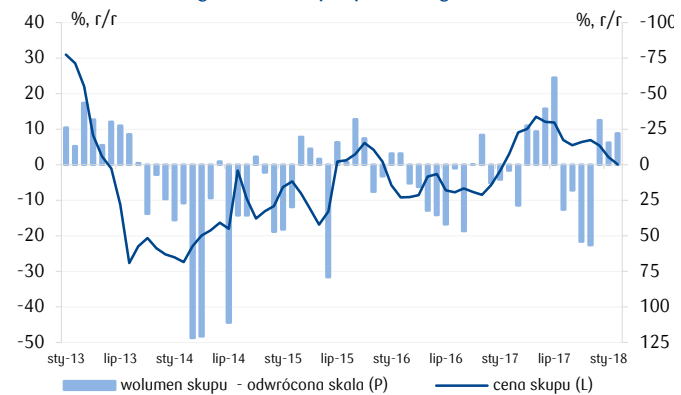
Handel zbożami w Polsce na wolnych obrotach

- Eksport zbóż z Polski w sez. 2017/18 dość mocno wyhamował (-37% r/r w 1h17), co wpisywało się w ogólne tendencje w handlu zbożami w UE. Niemniej był on znacznie silniejszy niż w przypadku innych krajów UE. Wg Eurostatu w 2h18 unijny eksport zbóż do krajów poza UE zmalał o 15% r/r, z czego z Polski o 68% r/r. Co więcej, początek 2018 r. przyniósł dalsze załamanie polskiej sprzedaży zagranicznej. W styczniu 2018 r. wg MRiRW eksport zbóż z Polski zmalał o 69% r/r, z czego najmocniej pszenicy - o 70% r/r. Spowodowane jest to wysoką podażą pszenicy z Rosji, ograniczającą popyt na zboża unijne na rynkach trzecich oraz niską konkurencyjnością pszenicy z UE wskutek umocnienia EUR do USD.
- Przy prawdopodobnym utrzymaniu ujemnej dynamiki eksportu do końca sez. 2018/19 i z uwagi na wzrost produkcji pszenicy w Polsce w 2017 r., krajowi producenci, podobnie jak pozostali w UE, rozpoczną nowy sezon (2018/19) z wysokimi zapasami zboża. Wg IGC w UE-28 na koniec sez. 2017/18 mogą być one wyższe o 32% r/r. Możliwe jest, że unijny (w tym polski) eksport pszenicy wzrośnie w kolejnym sezonie. Warto jednak zaznaczyć, że mimo spadku produkcji, wysoka pozycja Rosji w światowym handlu może utrzymać się dzięki wysokim zapasom początkowym w tym kraju (+49,5% r/r), a to będzie w dalszym ciągu czynnikiem ograniczającym popyt na unijne zboże.

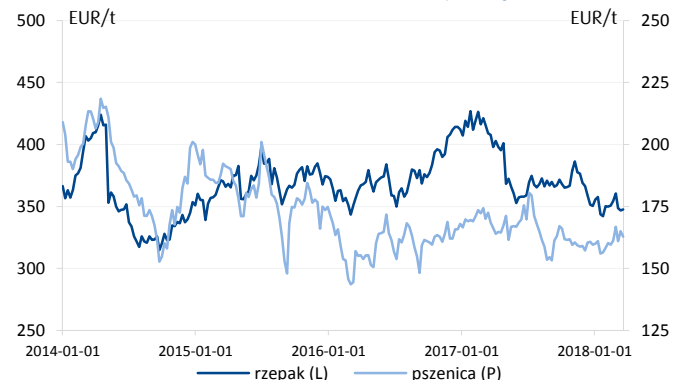
Tygodniowe ceny zakupu zbóż w Polsce

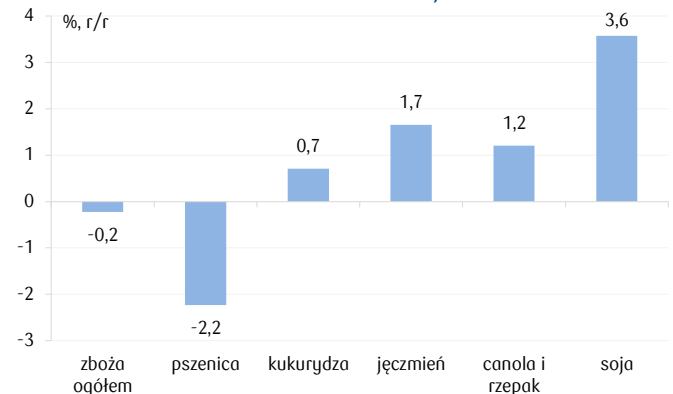
Zmiany cen i skupu pszenicy w Polsce

Ceny kontraktów terminowych na pszenicę i rzepak Euronext-MATIF - kontrakt najbliższy

Prognozy zmian zbiorów głównych zbóż i oleistych na świecie w sez. 2018/19

Źródło: MRiRW, MRZ, GUS, Reuters, USDA, PKO Bank Polski

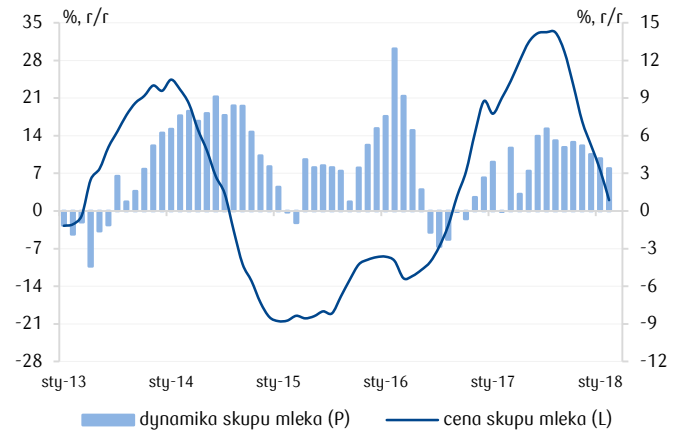
Dalsze spadki cen odtłuszczonego mleka w proszku

- W 2017 r. wg notowań KE przeciętna cena sprzedaży odtłuszczonego mleka w proszku (OMP) w 2 tyg. marca 2018 r. wynosiła 133 EUR/kg (-26% r/r). Tak niskiego poziomu cen dotychczas nie odnotowano w danych publikowanych przez KE (czyli od 2001 r.).
- Czynnikiem nasilającym spadki cen odtłuszczonego mleka w proszku jest obserwowany wzrost produkcji przy jednocześnie ograniczonych możliwościach zwiększenia eksportu oraz stabilnej konsumpcji wewnętrznej. Z danych Eurostatu wynika, że w 4q17 unijna produkcja odtłuszczonego mleka w proszku wzrosła o 35,2 tys. t r/r (+11% r/r), a eksport z UE w 4q17 wzrósł o 28,8 tys. t (+20% r/r). Co więcej, dodatnia dynamika produkcji mleka w UE i na świecie sugeruje dalsze wzrosty produkcji OMP mogące pogłębiać spadki jego cen. Ważnym czynnikiem są także wysokie zapasy interwencyjne mleka w proszku w UE, które powoli zaczynają być upłynniane.
- Wg komunikatu KE w osiemnastym przetargu (z 20 marca 2017 r.) dotyczącym sprzedaży odtłuszczonego mleka w proszku z zapasów interwencyjnych upłynniono 4,1 tys. t OMP z minimalną ceną 105 EUR/100 kg, co oznacza, że przynajmniej część oferowanych zapasów została sprzedana w takiej cenie. Jest to najniższy poziom w dotychczasowych przetargach ogłaszanych przez KE – w lutym 2018 r. cena minimalna wynosiła 110 EUR/kg przy wolumenie sprzedaży wynoszącym 4,4 tys. t OMP.
- Choć sprzedane dotychczas przez KE ilości OMP nie są istotne dla rynku (miesięczna wielkość produkcji w UE wynosi średnio 126 tys. t), to sugerują kierunek zmian cenowych i nie stwarzają perspektyw do istotnego wzrostu w 2018 r.

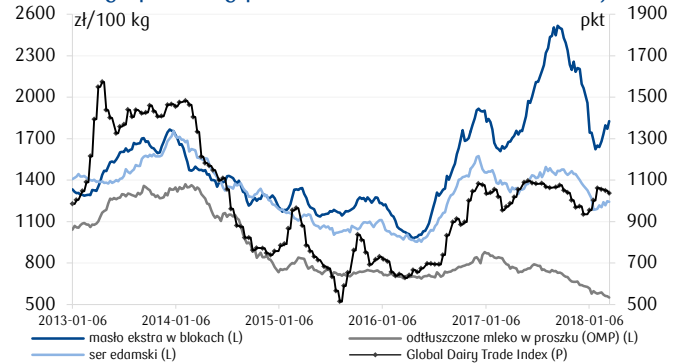
Ceny mleka w Polsce – maleje dynamika wzrostu

- W Polsce ceny mleka utrzymują się wciąż na wyższym r/r poziomie mimo silnego spadku od początku 2018 r. Wg GUS przeciętna cena skupu mleka w lutym 2018 r. wyniosła 135,24 zł/hl (+2,0% r/r, +7,6% m/m).
- Kolejne miesiące przyniosą prawdopodobny spadek dynamiki cen do poziomu poniżej zera. Wskazuje na to rosnąca produkcja światowa (w tym unijna), i utrzymujące się niskie ceny przetworów mlecznych. Z danych MRiRW wynika, że jedynie ceny masła (po okresie spadków na początku 2018 r.) utrzymują się na wyższym poziomie niż przed rokiem (por. wykres). Niemniej znaczny spadek cen odtłuszczonego mleka w proszku obniża rentowność całego procesu produkcji. Cena mleka wyrażona w ekwiwalencie masła i odtłuszczonego mleka w proszku w Polsce w pierwszych dwóch tygodniach marca 2018 r. była niższa o 7% r/r (obliczenia na podst. danych MRiRW). Utrzymujące się wysokie różnice w cenach masła i OMP odzwierciedlają obecne zróżnicowanie popytu na tłuszcze i białko mleczne w UE.

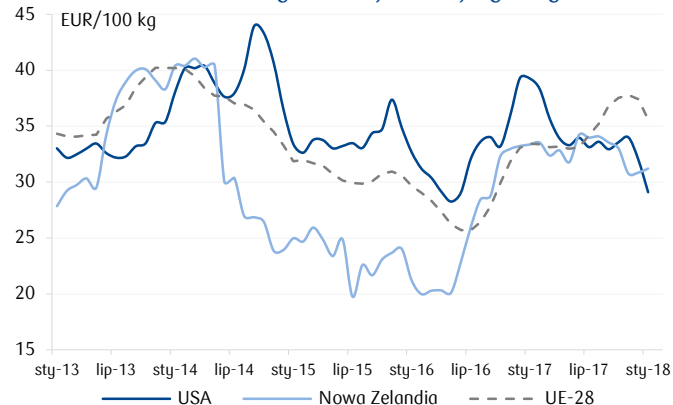
Dynamika cen i skupu mleka w Polsce

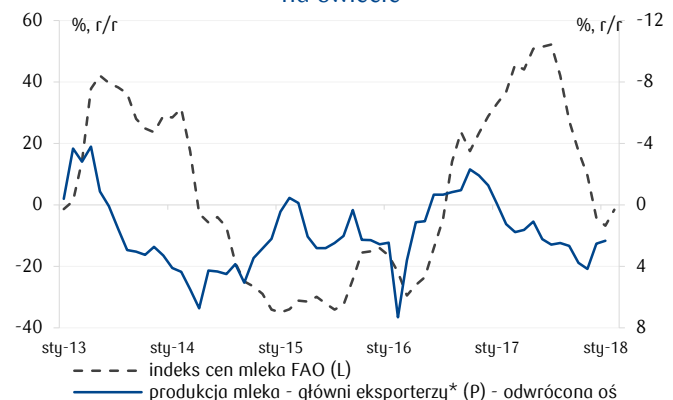
Ceny sprzedaży przetworów mleczarskich w kraju

Cena mleka surowego na najważniejszych rynkach

Dynamika produkcji mleka u największych eksporterów na świecie

*USA, Nowa Zelandia, Australia, UE-28
Źródło: MRiRW, KE, CLAL, KE, PKO Bank Polski

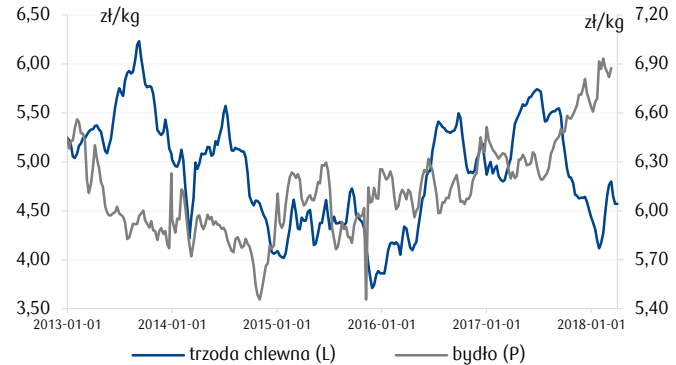
Wyższy eksport drobiu wspiera ceny w Polsce

- Mimo sezonowych wzrostów maleje dynamika cen drobiu w kraju. Wg GUS przeciętna cena skupu drobiu w lutym 2018 r. była wyższa 2,9% r/r wobec wzrostu o 5,9% r/r w styczniu 2018 r. Co więcej, dane MRiRW wskazują na możliwość obniżenia dynamiki cen w marcu 2018 r. do poziomu poniżej 0. Na wyjątkowo niskim poziomie pozostają przede wszystkim ceny indyków – w lutym 2018 r. zanotowały spadek w skupie o 6,3% r/r.
- Obserwowane podwyżki na przełomie roku były konsekwencją niższej produkcji w UE, która mogła przełożyć się na większy popyt na polskie mięso drobiowe. Dane Eurostatu wskazują, że uboje kurcząt w UE w grudniu 2017 r. były niższe o 4,7% r/r, wobec wzrostu o 1,8% w całym 2017 r. (w Polsce o -2,6% vs +4,7% r/r w 2017 r.). Dodatkowo z danych GUS wynika, że produkcja mięsa drobiowego w firmach dużych w styczniu i lutym 2018 r. w Polsce obniżyła się odpowiednio o 1,9% r/r i 1,5% r/r. Dane MRiRW wskazują z kolei, że eksport mięsa i podrobów drobiowych z Polski w styczniu wzrósł o 11% r/r, oddziałując na okresowy wzrost cen. Większy eksport był wynikiem wzrostu popytu w krajach UE-15, głównie Niemiec i Wlk. Brytanii, które zmniejszyły import drobiu z Brazylii (co jest nadal konsekwencją skandalu mięsnego w tym kraju w 2017 r.), oraz mniejszych dostaw drobiu z Francji. Warto zaznaczyć, że w 2017 r. mimo spadku dynamiki produkcji drobiu w Polsce (+4,7% r/r w 2017 vs. +13,1% r/r w 2016 r.) nasz kraj umocnił się na pozycji największego producenta w UE-28.
- Efekt spadku produkcji na przełomie roku się wyczerpuje. Jednak biorąc pod uwagę poziom wstawień kurcząt brojlerów w kraju, oczekuje się, że wyhamowanie dynamiki cen w marcu może być tylko przejściowe. Wg Eurostatu wstawienia kurcząt brojlerów w lutym 2018 r. w Polsce obniżyły się o 1,2% r/r wobec ich wzrostu o 8,2% r/r w styczniu 2018 r. Co więcej, popyt eksportowy może krótkookresowo zwiększyć się z uwagi na zakaz eksportu mięsa do UE wprowadzony w połowie marca 2018 r. przez brazylijskie ministerstwo rolnictwa na firmę BRF, która jest jednym z największych producentów mięsa na świecie.

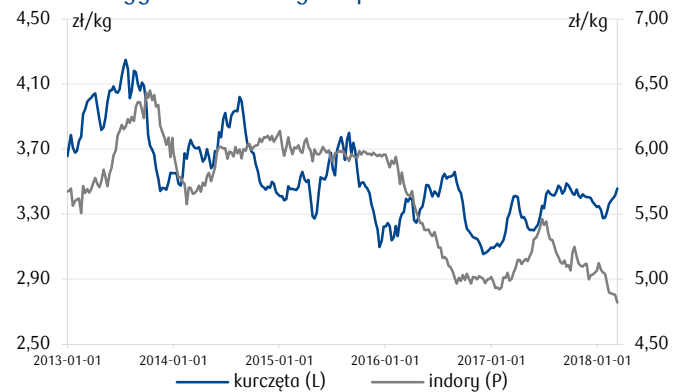
Ceny jaj - rynek stabilizuje się

- Z danych GUS wynika, że w lutym 2018 r. średnie ceny detaliczne jaj w Polsce były wyższe o 35,7% r/r wobec wzrostu o 43,2% w styczniu 2018 r. Tygodniowe notowania MRiRW wskazują na możliwość dalszej obniżki dynamiki cen jaj w marcu 2018 r.
- Przyczyną zmniejszenia dynamiki cen jest spadek eksportu jaj z Polski po jego znaczącym wzroście w 3q17 (+86% r/r – por. wykres) z uwagi na wykrycie niedozwolonych substancji i wycofanie jaj ze sprzedaży detalicznej w niektórych krajach UE. Dynamika sprzedaży zagranicznej jaj w skorupkach z Polski wyhamowała pod koniec 2017 r. W grudniu 2017 r. była ona wyższa już tylko o 3,7% r/r (za Eurostat), jednak wciąż wyższa sprzedaż pozwala na utrzymanie relatywnie wysokiego poziomu cen.

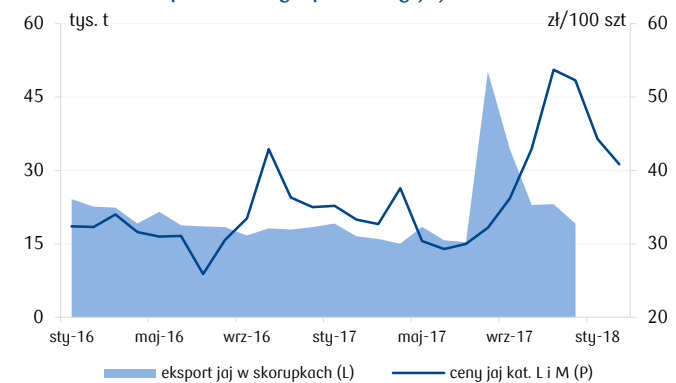
Ceny skupu trzody chlewnej i bydła wg wagi żywej

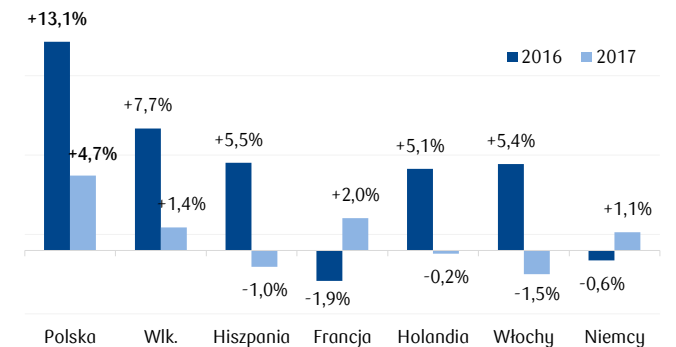
Tygodniowe ceny skupu drobiu w Polsce

Eksport i ceny sprzedaży jaj w Polsce

Dynamika ubojów kurcząt w wybranych krajach UE-28 (% r/r)

Źródło: GUS, MRiRW, KE, Eurostat, PKO Bank Polski

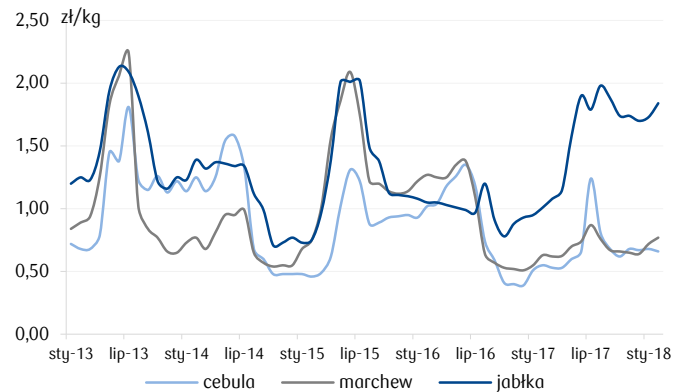
Niskie zapasy jabłek i wysokie ceny

- Wg danych Eurostatu import zagęszczonego soku jabłkowego (ZSJ) do UE-28 w okresie lipiec 2017-styczeń 2018 wzrósł o 67% r/r do 160 tys. t (+64 tys. t), z czego szczególnie szybki wzrost importu odnotowano w styczniu 2018 r. (+146% r/r). Wolumen importu przewyższył dotychczasowy spadek wewnątrzunijnych dostaw koncentratu. Wysoka podaż surowca importowanego wpływa na obniżki cen ZSJ na rynku Wspólnoty. Wg IEG Vu, ceny polskiego koncentratu (Brix70) na koniec lutego 2018 r. spadły w porównaniu do 1 tyg. stycznia 2018 r. o 14% do 1,50 EUR/kg. Mimo iż utrzymują się na poziomie znacznie wyższym niż przed rokiem (+67% r/r), to wzrost jest i tak niższy od wzrostu cen jabłek do przetwórstwa w kraju w sez. 2017/18, co sugeruje pogorszenie wyników finansowych firm produkujących koncentraty jabłkowe. Dla przypomnienia Polska jest największym w UE-28 producentem zagęszczonego soku jabłkowego, a do przerobu na soki trafia 50-60% wszystkich produkowanych jabłek w Polsce.
- Za ponad 60% wzrostu importu ZSJ do Unii odpowiadały Chiny (+476% r/r, do 47 tys. t). Wzrost zakupów na tym rynku możliwy był dzięki zwiększeniu produkcji jabłek i koncentratów tym kraju, a także wysokiej konkurencyjności cenowej soku mimo jego niższej kwasowości (mniej preferowanej w UE). Zwiększył się znacząco import koncentratu soku jabłkowego z Ukrainy (+55% do 41,3 tys. t), czy też Turcji (+27% do 29,4 tys. t).
- Perspektywy wzrostu cen zagęszczonego soku są ograniczone, a w 2h18 można spodziewać się nawet spadków. Istnieje prawdopodobieństwo, że przy braku negatywnych czynników pogodowych zbiory jabłek w Polsce będą rekordowe z uwagi na to, iż sady po znaczącym spadku owocowania będą „wypoczęte”. Podobnie sytuacja może wyglądać w pozostałych krajach UE, które również zanotowały istotne spadki zbiorów w sez. 2017/18. Czynnikiem oddziałującym w kierunku wzrostów cen będą prawdopodobnie bardzo niskie krajowe zapasy koncentratu jabłkowego na początku sez. 2018/19.

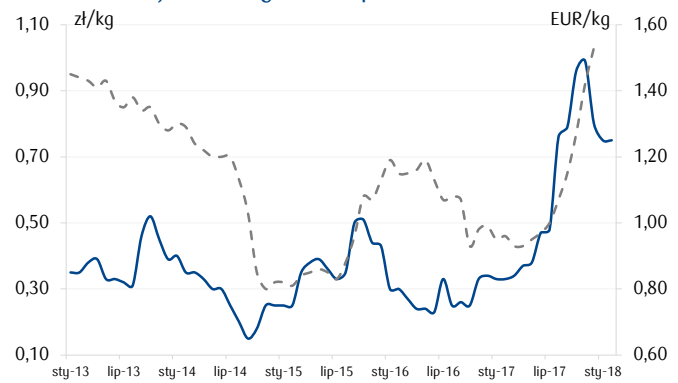
Niskie zapasy jabłek i wysokie ceny

- Wg danych MRiRW przeciętna cena skupu jabłek deserowych w Polsce w pierwszych dwóch tygodniach marca 2018 r. była wyższa o 77% r/r i o 9,4% w relacji do średniej ceny w styczniu 2018 r. Wzrostom cen jabłek sprzyja pogłębiający się spadek ich zapasów w kraju. Wg WAPA w lutym 2018 r. w Polsce były o 36% niższe r/r (660 tys. t) wobec wzrostu o 30% r/r w styczniu 2018 r.
- Dynamika cen prawdopodobnie znacząco wyhamuje w maju i czerwcu 2018 r. z uwagi na wysoką bazę cenową z 2017 r. – ceny jabłek deserowych w 2q17 znacząco wzrosły po informacjach dotyczących wysokich strat przymrozkowych w sez. 2017/18. Dodatkowo, perspektywa znaczącego wzrostu krajowej oraz unijnej produkcji w 2018 r., przy obowiązującym rosyjskim embargu na eksport owoców i warzyw z UE, spowodować może spadki cen w 3q18 i 4q18.

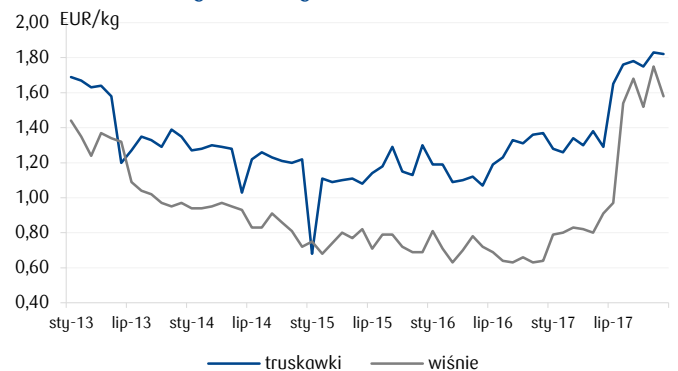
Miesięczne ceny skupu owoców i warzyw do konsumpcji bezpośredniej w kraju

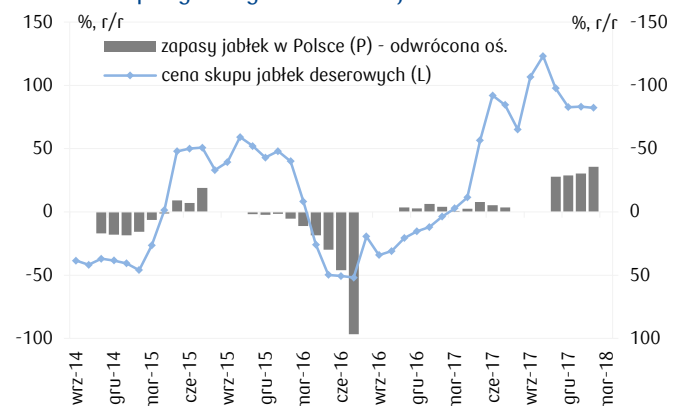
Ceny skupu jabłek do przetwórstwa i ceny soku jabłkowego w eksporcie z Polski

Ceny mrożonych owoców z Polski

Zapasy vs dynamika cen jabłek w Polsce

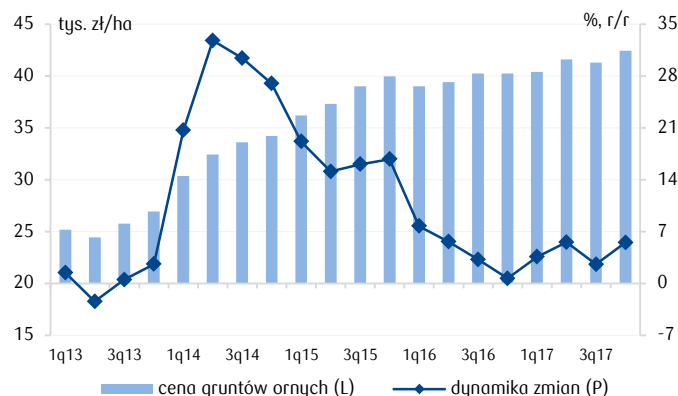

Źródło: ZEO IERIGŻ-PIB, MRiRW, IEG Vu, PKO Bank Polski

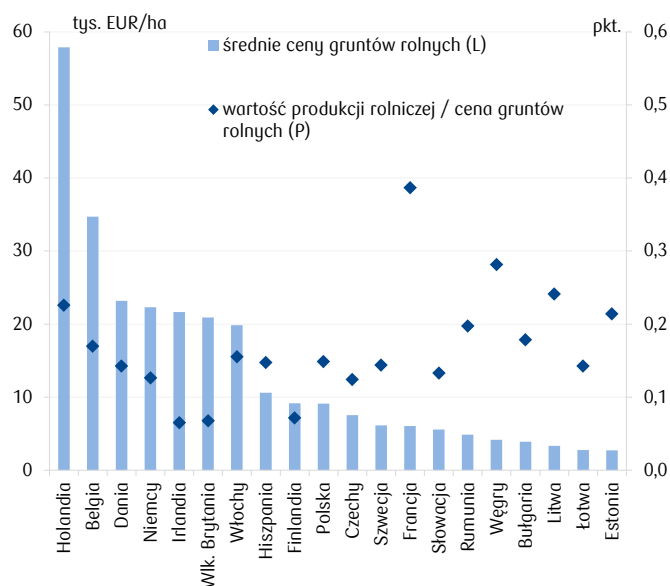
Ceny gruntów rolnych w tendencji wzrostowej

- Grunty rolne w Polsce wciąż drożeją, choć dynamika cen znacząco wyhamowała po wprowadzeniu regulacji w ich obrocie. W danych GUS przeciętna cena gruntów ornych w obrocie prywatnym w Polsce z 4q17 wzrosła o 5,1% r/r do 42,46 tys. zł/ha. Co ciekawe ziemia rolna drożeje relatywnie szybciej tam, gdzie jej ceny są najwyższe (woj. wielkopolskie [+7,8% r/r] oraz kujawsko-pomorskie [+6,7% r/r]), co przyczynia się do zwiększenia regionalnych różnic w poziomie cen ziemi.
- Warto zaznaczyć, że w latach 2013-2016 średnioroczny wzrost cen gruntów rolnych kształtował się na poziomie 14%, choć największy poziom wzrostów cen odnotowano w 2014 r., który napędzany był rekordowym poziomem dochodów rolniczych w Polsce w 2013 r. (Rachunki Narodowe dla Rolnictwa, Eurostat). W 2017 r. koniunktura w rolnictwie poprawiła się r/r, co wpłynęło na ożywienie w cenach ziemi w relacji do 2016 r. Niemniej, spodziewane pogorszenie opłacalności produkcji rolnej w 2018 r. (KE prognozuje spadek realnego dochodu w rolnictwie w UE-28 o 3,4% w relacji do średniej w latach 2015-2017) z uwagi na oczekiwany spadek cen m.in. mleka czy też niższe ceny żywca wieprzowego, mogą przełożyć się na lekkie wyhamowanie wzrostów w 2018 r.
- Długoterminowo nadal jednak ceny ziemi rolnej w Polsce mogą wzrastać, podążając w kierunku poziomu krajów zachodnioeuropejskich, m.in. Niemiec, gdzie są ponad dwukrotnie wyższe niż w Polsce (por. wykres). Na istniejący potencjał do wzrostów wskazuje wciąż relatywnie wysoki (wśród krajów UE) poziom wartości rolniczej w stosunku do wartości ziemi. Pośrednio może on wskazywać na wyższą stopę zwrotu z inwestycji w ziemię w Polsce. Wg Eurostatu relacja wartości produkcji rolniczej do cen ziemi w 2016 r. w Polsce wynosiła 0,15 podczas gdy w Niemczech 0,13.
- Jednocześnie potencjał do wzrostu cen ziemi maleje z uwagi na niską, choć rosnącą produktywność rolnictwa. Warto zaznaczyć, że ceny ziemi rolnej w Polsce (w obrocie prywatnym) należą do najwyższych w krajach Europy środkowej i wschodniej. Z danych IERiGŻ-PIB wynika, że przeciętna cena ziemi rolnej w Polsce w 2016 r. była o 21% wyższa niż w Czechach oraz 2,2-krotnie wyższa niż na Węgrzech. Wyższe poziomy notowane są w krajach, gdzie konkurencja o grunty rolne jest wysoka podobnie jak produktywność ziemi (np. w Holandii czy też w Wlk. Brytanii). Różnice te potwierdzają ostatnie dane Eurostatu dla cen ziemi w Unii Europejskiej (z marca 2018 r.).

Ceny gruntów ornych w Polsce w obrocie prywatnym

Ceny gruntów rolnych w wybranych krajach UE vs relacja wartości produkcji rolniczej do cen gruntów rolnych w danym kraju

Źródło: Eurostat, GUS, IERiGŻ-PIB, PKO Bank Polski